

Útjelző 2022

A Bánsági Kárpát Egyesület 2022 évi eseménytára

Turistaság

A temesközi Óbéb jeles szülötte Téry Ödön, a neves hegymászó, a közép-európai turizmus egyik megszervezője. Elsőként mászta meg a Lomniczi-csúcs csatlósát, a Fecske-tornyot, miután már két nappal előbb ugyancsak elsőnek jutott fel a Fecsketoronny és Lomniczi-csúcs közti tornyok legmagasabbikjára, a későbbi Jordánicsúcsra.

A Kárpát Egyesület iránti lojalitását jellemzi, hogy Budapesten is, ahol könnyűszerrel szervezhető volna önálló egyesületet, ismét a Kárpát Egyesület keretében indította meg a mozgalmat, 1888. december 28-án megalapítva a Magyarországi Kárpát Egyesület Budapesti Osztályát, és ennek – báró Eötvös Loránd elnöklete mellett – ő lett ügyvivő alelnöke.

Szenvedélyes fotográfus volt, nagyszámú felvételeket készített mindenfelé, amerre járt, és ezzel új tájszépségeket és érdekességeket mutatott be túlnyomórészt a Turisták Lapja, és más folyóiratok és újságok hasábjain is. Téry működésének legszebb eredménye a Dobogókőn létesített báró Eötvös Loránd menedékháztelep illetve a Magas-Tátra Öttó katlanában emelt Téry-menház.

Mellszobrát Óbében 2006 május 28-án avatták fel népes közönség előtt. Azóta – főleg kerek évfordulókon – ismételten felkeresik az emlékhelyet, a határ két oldalán élő turisták, köztük a Bánsági Kárpát Egyesület tagjai is.

Végül egy magánvélemény. Hogy ne essünk a tömegturizmus vétkébe, tudnunk kell, amit a nagy elődök sohasem vesztek szem elől:

turista = természetjáró

turizmus = természetjárás

Minden egyéb megközelítés a hamisítás vádjával illethető ...

illés

“A turista szabad ember, önerejéből függetleníti magát s kellemes emlékek szerzése mellett, egyébkép meg nem szerzhető szellemi kincseket gyűjthet maga s esetleg embertársai javára. A valódi turista, a természet barátja, szabad idejében a szabad természetet keresi fel s okkal-móddal annak titkait lesheti el.”

(Téry Ödön)

Téry Ödön mellszobra az óbébi templomkertben

2022 január 1. és december 31 közötti BKE túrák, kirándulások és rendezvények

2022 február 8	Rendezvény	A Déchy Mór emléktáblák megkoszorúzása a Gerhardinum Líceumban	BKE vezetőség	9	résztevő
2022 március 12	Autóskirándulás	'48-as emlékhelyek látogatása: Berekszó – Gyertyámos – Zombolya - Újbesenyő	Túravezető: Illés Mihály	7	résztevő
2022 március 19	Medvevagyma-túra	Aranyág – Jakabffy majorok (Domeniile Herneacova) – Mélynádas	Túravezető: Illés Mihály	35	résztevő
2022 március 26	Autóbuszos kirándulás	Temesvár – Békéscsaba – Szabadkígyós – Wenckheim kastély	Túravezető: Balázs István	37	résztevő
2022 április 22-24	Autóskirándulás	Hazajáró túra: Orsova – Al-Duna - Herkulesfürdő	Túravezető: Balázs István	32	résztevő
2022 április 30	Autóbuszos kirándulás	Gyula – Lökösháza/Bréda kastély	Túravezető: Balázs István	33	résztevő
2022 május 7	Hegytúra	Vaskő – Gruiescu ásványmúzeum – Ferendia völgy – Vertópia tó	Túravezető: Illés Mihály	8	résztevő
2022 május 21	Autóbuszos kirándulás	Temesvár – Pétervárad – Újvidék	Túravezető: Balázs István	52	résztevő
2022 augusztus 1-7	EKE tábor	Részvétel az EKE XXIX. Gyimesi Vándortáborában	-----	8	résztevő
2022 augusztus 4-7	Autóbuszos kirándulás	Erdélyi körút: Temesvár – Szentegyháza – Madarasi Hargita – Gyimesek	Túravezető: Balázs István	60	résztevő
2022 október 8	Gyalogtúra	Pojényi Béga völgye – Sopot vízesés	Túravezető: Illés Mihály	10	résztevő
2022 október 28-30	Hegytúra	Zold – Bégalankás - Transzlunkány	Túravezető: Pataki Zoltán	4	résztevő
2022 december 3	Gyalogtúra	Máriaradna – Solymos	Túravezető: Szántó Dénes	5	résztevő
2022 december 17	Rendezvény	Évzáró összejövetel	BKE vezetőség	15	résztevő

Hagyományos tavaszi túránk immár, a medvevagyma betakarító kirándulásunk. Személygépkocsikkal közelítjük meg az aranyági Jakabffy-kastély egykori majorjában kialakított üdülőközpontot, egy medvevagymában bővelkedő térséget. A jó hangulatú kiruccanást általában szalonnasütéssel zárjuk. Viszontlátásra 2023-ban.

2022-ben is népes csapat szüretelt zsenge medvevagyma levelet a Nádas völgyében

Hazajáró honismereti hétvége az Al Dunán

A Bánsági Kárpát Egyesület, valamint a Hazajáró Honismereti és Turista Egylet szervezésében először került megrendezésre az Al-Dunán, 2022 április 22-25. között a Hazajáró hétvége. Pénteken, április 22-én, annak ellenére, hogy esős, változékony időt jeleztek, 32 természetkedvelő a Kárpát-medence számos részéről érkezett meg kora délután Herkulesfürdőre, a hangulatos Safrane panzióhoz. Rövid pihenés, ismerkedés és beszélgetés után a kíváncsi társaság elindult Herkulesfürdő történelmi részének felfedezésére. Herkulesfürdő hajdanán szépségével, csodálatos fekvésével, kitűnő ionizált levegőjével (amely megfelel 3000 méteres alpokbeli magasságnak) egykor túlragyogta Baden-Badent, Bad Ischl, Karlsbadot, Marienbadot és a többi fényűző európai fürdővárost. Az Osztrák–Magyar Monarchia boldog békeidőszakát idéző üdülőjének, Herkulesfürdőnek a jó híre sajnos csak a múltt. A hajdani fényes paloták, fürdőtelepek, villák – ahová a birodalom minden részéből érkeztek az előkelőségek – napjainkra csak siralmas romhalmozatok, elhanyagolt állapotban sínylődő és dülledező épületek. A városnézés, valamint bőséges és izletes vacsora után a társaság tagjai még hosszan beszélgettek egy bor vagy sör mellett.

Szombaton, reggeli után átmentünk Orsovára, a történelmi Magyarország délkeleti határának csücskében, a Cserna folyó Dunába ömlő öbölzerű torkolatától délre, a Duna bal partján található kisvárosba. Orsova napjainkban Mehedinți megye része, lakossága a 2002-es népszámlálás alapján 12 965 lakos, melyből 12 237 román, 241 cseh, 152 német, 109 szerb, 100 roma, valamint 93 magyar. A mostani Orsova már nem az eredeti település helyén fekszik, mivel a Duna vize az 1972-ben átadott erőmű miatt megemelkedett, elöntve a régi várost meg három közeli falut (Nagyzsuppányt, Tufást és Koromnokot), valamint a mesés, keleti hangulatú Ada-Kaleh szigetét. Az érintett helységek lakóinak nagy részét az újonnan felépített Orsovára telepítették át. A jelenlegi helységet 1966–1971 között emelték, épületeinek nagy részét szocreál panelházak alkotják. Orsován megnéztük a Szent Korona orsovai éveire emlékeztető emléktáblát a helyi római katolikus templomban. 1849. augusztus 23-án itt, Orsova közelében egy vizenyős területen, az Allion-hegy lábánál, a Verccsorova patak közelében ásta el a

menekülő Szemere Bertalan miniszterelnök a kormánytagok egy csoportjával a Szent Koronát és a koronázási jelvényeket. A felbecsülhetetlen értékű jelképek több mint négy évet rejtőztek a földben, amíg 1853. augusztus 8-án nyomukra bukkantak egy facsoport alatt. Azon a helyen, ahol a Szent Koronát és a koronázási ékszereket megtalálták, 1856-ban kápolna épült a Magyarok Védőasszonyának, Szűz Máriának a tiszteletére, amely „Korona-kápolna” néven ismert. A korabeli fényképeken észrevehető, hogy szép jegyesor vezetett a Korona-kápolnáig, amelyben Szűz Mária fehérmárvány szobra állt. A kápolna az erőmű megépítése következtében került végleg hullámsírba. Orsovai városnézés után továbbmentünk Dunatölgyesre, majd a Mrakonia patak torkolatától indultunk a kb 1,5 órás motorcsónakázásra a Duna Kis- és Nagy-Kazán szorosába, érintve a folyó partján található két barlangot, a Veteránit, valamint a Ponikovát. A motorcsónakok a 2018-ba újra felállított Széchenyi emléktáblánál fordultak vissza Dunatölgyesre. A régi sziklába vésett emléktábla, amit 1885-ben állítottak a Duna felduzzasztása következtében került örökre víz alá. Még kiszállás előtt megtekintettük a szerb oldalon lévő Trajánusz táblát (Tabula Traiana), amit a római légióút emlékére állítottak fel. Motorcsónakázás után Dunatölgyesnél könnyű túrával elértük a Kazán szoros tetejét, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a Duna vadregényes szakaszára. Túrázás után a társaság egy kisebb része átment Tiszafára, a csehek által lakott településre, igazi cseh sört kóstolni. A Safrane panzióba elfogyasztott bőséges vacsora után volt még alkalom rövid beszélgetésre is.

Vasárnapi reggeli után a csoport nagy része gyalogtúrára ment a Domogled hegységben, Herkulesfürdő felett található Fehér kereszt kilátóhoz. A 380 méter magasban található sziklás, meredek kilátót kb. 1 óra alatt értük el. A magasból volt alkalmunk megcsodálni a környék impozáns magas hegyeit, valamint a Cserna völgyében található Herkulesfürdőt.

A túra után a társaság tagjai a mielőbbi találkozás reményébe váltak el és indultak hazafelé.

Balázs István László

„Hazajárók” Herkules szobra körül és a Fehér Keresztnél

Megemlékezés Déchy Mór halálának évfordulóján

105 évvel ezelőtt, 1917. február 8-án halt meg Déchy Mór földrajzi felfedező, hegymászó, a Magyar Földrajzi Társaság és az Erdélyi Kárpát Egyesület egykori tagja. A kerek évforduló tiszteletére a Bánsági Kárpát Egyesület tagjai megkoszorúzták Déchy Mór temesvári emléktábláját a Gerhardinum Római Katolikus Teológiai Líceum előcsarnokában. A házigazda intézmény igaz-gatóját, Ft. Kocsik Zoltán lelkipásztort és a megemlékezés résztvevőit Balázs István, a BKE elnöke köszöntötte: „2009-ben állította a Bánsági Kárpát Egyesület ezt a háromnyelvű (román, magyar és német) emléktáblát – mondta Balázs István –, azért éppen ide, mivel az 1860-as évek végén Déchy Mór a Temesvári Piarista Gimnáziumnak volt a diákja. Pesten született, édesapja vasúttervező mérnök volt és nagyon sokat utazott. Déchy többek között Temesváron is végezte a gimnáziumi éveit a Piaristáknál, majd az egyetemi tanulmányait Bécsben folytatta és ott megszerette a hegyeket, elkezdett túrázni. Ő volt az első magyar, aki megmászta a Mont Blanc- és a Matterhorn-csúcsokat. Elsőként jutott fel a Tátra legmagasabb csúcsára, amelynek egyik bérce a nevét viseli. Az 1800-as évek végén Odesszába költözik és onnan már nem az Alpokat járja, hanem a Kaukázus-hegységet. Szisztematikusan tanulmányozza a Kaukázus geológiáját, növényzetét, állatvilágát, éghajlatát, ott is egy hegycsúcs viseli a nevét. Déchy Mór a Magyar Földrajzi Társaságnak és az Erdélyi Kárpát Egyesületnek is a tagja. 1917-ben halt meg, február 8-án. Gyűjteményét és könyvtárát a Nemzeti Múzeumra hagyta, a második világháborúban hagyatékának egy része sajnos elveszett. Ő volt az egyik leghíresebb magyar földrajzi felfedező, akinek az Érdi Földrajzi Múzeumban mell-szobra áll.”

Ft. Kocsik Zoltán Isten áldását kérte a megemlékezés résztvevőinek a tevékenységére, kiemelve, hogy Déchy Mór példakép lehet a XXI. századi emberek számára: „Ma azt tapasztaljuk, hogy romlik a Föld, hogy elpusztítjuk a bolygónkat, és Déchy Mórnak a példája számunkra is egy olyan jel lehet, hogy ezt a Földet szeretni kell, amelyiken élünk. Uram Istenem, fent a csúcsokon látunk meg igazán Téged, ott fent érezzük a nagyságod a mindenség, kérünk áldj meg bennünket, itt Temesváron élő magyarokat, akik a Kárpát-medence domborzatát tanulmányozzák és azokat is, akik a világban szeretnének veled együtt lenni.” Az évfordulás megemlékezés résztvevői végül közösen elénekelték nemzeti imánkat.

A Bánsági Kárpát Egyesület tagjai azt tervezik, hogy ezentúl minden évben tiszteletüket teszik a nagy előd, Déchy Mór emléktáblájánál, az iskola diákjait is bevonva, és megismertetve a kiemelkedő földrajzi felfedező, hegymászó tevékenységével.

Pataki Zoltán

A Vadászerdő őszi gombái: a nagy őzláb és társai

Ha őszi, akkor irány az erdő és a gombászás! Október szokatlanul meleg volt az idén és aránylag száraz, de a reggelek már hűvösekek és párásak, így hát gyorsan megjelentek az őszi gombák is. Ha őszi sétára indulunk a Temesvár közeli Vadászerdőbe, valószínűleg találkozunk az egyik legnagyobb méretű ehető gombánkkal, a nagy őzlábbal.

A **nagy őzlábgomba** az egyik legismertebb ehető gombánk, amely nevét őzbundaszerű kalpbőréről kapta. Elsősorban nagy termetéről, jellegzetes kalapszínéről, tologatható, lágy gyűrűjéről ismerhető fel. Tönkje elérheti a 40 cm-t is, a kalap átmérője is 30-40 cm lehet. A fiatal, dobverőhöz hasonló kalapok igazi csemegék, a kifejlődött példányokat főleg rántva fogyasztják. Ezt a gombát nemigen téveszthetjük össze más fajjal. Azonban van pár faj, nem ehetőek és nem fogyaszthatóak, amelyek hasonlítanak a nagy őzlábgombához, ezeket szeretném röviden bemutatni.

A **piruló őzláb** nagyon hasonlít előző rokonához, termetre azonban valamivel kisebb, tönkje max. 12 cm, kalapját sok barna pikkely borítja. A kalap idősebb állapotban is többnyire félgömb alakú. Jellegzetessége, hogy húsa érintésre, törésre vagy kapargatásra gyorsan narancsvörösre változik. Ízletes, ehető gombafaj.

A **tüskés őzlábgomba** kalapja idősebb példányokon lapos, rozsdás színű felszínét sötétbarna tüskeszerű pikkelyek borítják. A hús szaga és íze kellemetlen, nem fogyasztható.

A **büdös őzlábgomba** elég gyakori faj, minden erdőtípusban előfordul. Csoportokban nő májustól novemberig. Valamivel kisebb termetű rokonainál, de könnyen megtévesztheti a kevés tapasztalattal rendelkező gombászokat. Ismertetőbéllyege, hogy a kalap közepe sötétebb barna és kiemelkedik, púpos marad idősebb példányoknál is. A gombahús büdös, vigyázat, nem ehető!

Fotók és szöveg:

Tóth Kinga

A Bánsági Kárpát Egyesület 1848-as emléktúrája

„Nézz vándor e jelre, s dobbanjon a szíved”

Emléktúrával róttá le tiszteletét a Bánsági Kárpát Egyesület tagsága az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc bánsági hőseinek emlékezte előtt. A BKE-tagok 2022. március 12-én, szombaton a Temesvártól nyugatra, Berekszón, Gyertyámoson, Zsombolyán és Újbesenyőn található 1848-as emlékhelyeket látogatták meg Illés Mihály vezetésével.

A kicsiny, de lelkes csapat elsőként Berekszói Vukovics Sebő, az 1849-es Szemere Bertalan-kormány igazságügy-minisztere kriptájánál tette tiszteletét. Vukovics Sebő Temes megyei alispán, majd igazságügy-miniszter az 1848-as forradalmi eszmék egyik legbuzgóbb bánsági szószólója volt. Vukovics 1871-ben Londonban halt meg, végakarata szerint egykori uradalma központjában, Berekszón az apja által emelt görögkeleti templom udvarán temették el. Kriptája meglehetősen elhanyagolt állapotban van.

Az 1848-as emléktúra következő állomásán, Gyertyámoson az 1848 november 3-ai ütközetben a település határában elesett 19 magyar honvéd emlékoszlopánál hajtottak fejet a BKE-tagok. Az 1897-ben a gyertyámosi magyarság által állított szürke gránitobelisk a helyi temetőben található. A cikk mottójául választott idézet – „Nézz vándor e jelre, s dobbanjon a szíved” – a gyertyámosi honvédeknek állított obelisk hátoldalán olvasható.

A román–szerb határ közelében, Zsombolya város temetőjében állítottak mívés emlékművet Maderspach Ferenc honvédezredesnek, aki Damjanich János oldalán harcolva a pancsovai ütközetben súlyosan megsebesült, és útban Arad felé Zsombolyán meghalt. A temesvári BKE-s csapat az 1900-ban állított, derékba tört oszlop formájú emlékműnél emlékezett meg Maderspach Ferenc hőstetteiről – sírját a helyi legenda szerint Haynau parancsára fel akarták dúlni az osztrák seregek, de a zsombolyai németek ezt megakadályozták.

Az emléktúra utolsó állomása az Újbesenyő határában található honvédemlékmű volt, amelyet az 1849-es temesvári csatában elesett 54 névtelen honvéd tiszteletére állítottak 1905-ben. A 2000-es évek elejére már szinte teljesen elfelejtett, bokrok sűrűjében elrejtőzött márványoszlop léte a Bánsági Kárpát Egyesület honismereti tevékenységének köszönhetően került be ismét a köztudatba, jelenleg a Losonczy István Hagyományőrző és Sportegyesület gondozza. Rossz hír, hogy a felújításra váró újbesenyői emlékmű környékét a terület mai tulajdonosai újból beszántották, talpalatnyi helyet hagyva csupán a márványobelisk körül. A tagság számára kiemelt jelentőséggel bíró emlékműnél lezajlott tiszteletadással zárult a Bánsági Kárpát Egyesület 1848-as jó hangulatú emléktúrája.

Pataki Zoltán

A Temesvári csata helyén (Fotó: Molnár Géza)

Elsősegélynyújtás a vadonban

– kihívások, nehézségek, tapasztalatok –

Turista körökben érezhetően megnőtt az igény arra, hogy a túrázó – hegyászó csapatban legyen olyan személy vagy személyek, akik magasabb szinten értenek az elsősegélynyújtáshoz, mentéshez. Alapkövetelmény, és egyesületünkben erre mindig figyelünk, hogy minden kiruccanáson legalább a túravezetőnek legyen komolyabb elsősegélynyújtási ismerete és persze egy tudásához alkalmazkodó mentőcsomagja is.

A Bánsági Kárpát Egyesület túravezető képzésén, a képzés vezetőinek elfogultságából adódóan is meglehetősen nagy hangsúlyt fektetünk az elsősegélynyújtási technikákra. A több napos és nagy ismeretanyagot megkövetelő túravezetői képzés során az elsősegélyen kívül, szó van túraszervezésről, felszerelésről, térképhasználatról, navigációról, meteorológiáról, ökológiáról, történelemtől. Egy túravezető ez utóbbiakat minden túrán használja és gyakorolja ezáltal egyre jobb lesz bennük.

Ezzel szemben, szerencsés esetben hosszú évekig nincs szükség az elsajátított elsősegély ismeretekre. Azok pedig lassan megkopnak, elfelejtődnek. Megszerzet rutinról pedig egyáltalán nem is beszélhetünk. A hosszú évek múlva bekövetkező baleset ekkor felkészületlenül éri a túravezetőt. A helyzet megoldása csakis a rendszeres emlékeztető képzések beiktatása lehet, amikor is szituációs gyakorlatok során a résztvevők átbeszélnek, újragyakorolják és felfrissítik a tudásukat. Igazi rutinra viszont nagyon nehéz szert tenni. Kiindulási alap talán a mentőképzésben használt hiperrealisztikus szimulációs gyakorlatok bevezetése lehetne.

Hiperrealisztikus szimuláció során terepen, turistafelszerelt viselve, hátizsákot cipelve kell ellátni egy előre felkészített színészt, aki élethűen adja elő sérülését, jó sok művérrel nyakonöntve. Egy jó szimuláció során kialakul egy valódihoz hasonló stresszhelyzet, mely során a képzésen résztvevők valós helyzetben is hasznos, erősen rögzült tudást szereznek meg.

Fentebb említettem a tudáshoz alkalmazkodó elsősegélycsomagot. Fontos, hogy csak olyasmik kerüljenek bele (gyógyszer és eszköz) amit tulajdonosa nagy biztonsággal tud használni. Minden más kiegészítő csak feleslegesen húzza a hátizsákot és elvonja a figyelmet. Az elmúlt húsz évben nemzetközi szinten hatalmasat fejlődött a vadonban nyújtott elsősegély tudománya. A legjelentősebb szervezet a **Wilderness Medical Society** (<https://wms.org/>) mely komoly mentési és természetjáró tapasztalatokkal rendelkező szakembereket (orvosokat, hegyimentőket, sürgősségi szakápolókat) fog egybe. Ezen szakemberek tudományos alappal dolgoznak ki ellátási protokollokat, tárnak fel rendszerhibákat és kínálnak megoldásokat azok kiküszöbölésére. Foglalkoznak úgy traumás sérülések ellátásával, mint hegyibetegség, fertőző betegségek, trópusi betegségek kezelésével és megelőzésével.

Érdekesség, hogy az elmúlt években ez a szervezet a természetjárás során előforduló balesetek ellátását egyre inkább a harctéri ellátás alapjaira próbálja helyezni és azt ajánlja mintának az oktatáshoz is. Az amerikai hadsereg által tökéletesített és a NATO ban is bevezetett TCCC (Tactical Combat Casualty Care) képzés a gyakori háborús tapasztalatok miatt örületes sebességgel fejlődik, ténylegesen forradalmasítva a sebesült katonák ellátását. A képzés anyagát angolul tudók megtalálhatják és költségmentesen letölthetik az internetről. Azonban megértéséhez, sőt oktatásához szerintem szükséges egy nagyfokú alaptudás.

Talán első hallásra kicsit elrugaszkodottnak tűnik a két terület közötti hasonlóság, de ha közelebbről megvizsgáljuk meglesznek a közös pontok:

- Mindkét területen a természetben és a harctéren is a leggyakoribbak a traumás sérülések úgymint fejsérülések, törések, vérzéses sérülések, sokkos állapotok, politraumás sérülések és e mellett a kimerülés, hipotermia, hipertermia.
- Mindkét területen veszélyek leselkednek a mentést végzőkre, amelyek megnehezítik a beavatkozást és a kimentést. A természetben a lezuhanás, kőgörgögeteg, lavina, vadállatok, villámcsapás, hipotermia. A harctéren az ellenséges tevékenység.
- Mindkét területen a kimentés időigényes, hosszú órákat, de akár napokat is igénybe vehet. Szerencsés esetben jön a mentőhelikopter, de ha rossz az idő, ha messze van a segítség, sőt, ha nincs térerő és nem is lehet segítséget kérni, fel kell készülnie és stratégiát kell váltania a csapatnak.
- Mindkét esetben a rendelkezésre álló erőforrások behatároltak. Nincs mentőautó és nincs patika, csak a hátizsákokban cipelt felszerelésből gazdálkodhatunk. Ha elfogy nem lesz más.
- Végül pedig, de nem utolsó sorban mindkét esetben hiányzik a professzionális mentőszakember. Csak a személyesen érintett társak segítségére számíthatunk, akik kaptak valamilyen képzést, birtokolnak valamilyen tudást, de nem gyakorlott traumatológus orvosok.

A rendszer legfőbb erőssége, hogy nagyon leegyszerűsíti az elsősegélynyújtás technikáját. Mindenre konkrét és nagyon egyszerű megoldásokkal szolgál és ugyanakkor folyamatosan hangsúlyozza az improvizáció fontosságát. Az improvizáción azt értjük, hogy meg kell tanulni a teljes felszerelést, sőt a természet adta erőforrásokat is felhasználni a sikeres ellátás és kimentés érdekében. Felszerelésünkből és faágakból készíthetünk kötszert, rögzítő pólyát és síneket, hordágyat, hőszigetelt fekhelyet.

Egyesületünknel az elsősegély emlékeztető képzés jövőre is folytatódni fog. Mindig igyekszünk nagy hangsúlyt fektetni arra, hogy korszerű elvek szerinti, valós, ténylegesen felhasználható tudást szerezzenek túravezetőink.

Milka Zsolt

Nosztalgia kirándulás Újvidékre

Május 21-én, szombaton egy busznyi temesvári magyar indult nosztalgia kirándulásra a Vajdaság fővárosába, Újvidékre, a Bánsági Kárpát Egyesület szervezésében. De miért is nevezhető ez nosztalgia kirándulásnak? Az 1989-es rendszerváltás előtt az Újvidéki Rádió és Televízió magyar adásai voltak a szabad világ hírnökei a diktatúrában sínylődő bánsági magyarok számára. Azóta sokat változott a világ, a délszláv háborúk és az EU-s csatlakozás elodázása miatt a Vajdaságban mintha megállt volna az idő, de a festői fekvésű Dunaparti nagyváros, Újvidék ma sem okozhat csalódást a turistáknak.

A városnézés a Duna bal partján, az újvidéki Óvárosban folytatódott, ahol rengeteg a látnivaló, a Mária neve

karcsú neogótikus templomtól és a Városházától kezdve az ortodox érseki palotáig. A sétálóutcákban egymást érik a hangulatos teraszok – mindenhol telt ház van – de izgalmas kalandot ígérnek a régi bérházak udvarai is, ahol kézműves műhelyek és egyedi darabokat árusító butikok tömkelege várja a turistákat. A XIX. század végén, a XX. század elején épült bérpaloták többsége szépen felújítva vonja magára a turisták tekintetét. A városnézés fáradalmait a Duna-parkban pihenheti ki az idelátogató, ahol mindenfelé látni a fűvön piknikező családokat, gyerekeiket vagy kutyáikat sétáltató újvidékieket. Újvidék valóban Kulturális Főváros méltó fogadtatásban részesíti a vendégeket, és bár múzeumlátogatásra, kulturális rendezvényekre egy néhány órás látogatás során nem jutott idő, a Duna-parti város épített öröksége, természeti látványosságai mély benyomást gyakorolnak a látogatóra.

Temesváriak a péterváradai „fordított” óratoronynál (Fotó: Molnár Géza)

A nosztalgia mellett arra is kíváncsiak voltunk, hogyan fest Újvidék, mint Európa Kulturális Fővárosa? Hiszen egy cipőben járunk, Temesvár is az lesz a következő évben. A Pétervárad erőd falán egy hatalmas banner virít meszsziról: Novi Sad – European Capital of Culture. Az erőd, a „fordított” toronyórával Újvidék legizgalmasabb látványossága, Európa egyik legnagyobb, épségben meg-

maradt, évszázadokon át bevehetetlen erődítése. A temesvári csapat Balázs István BKE-elnök vezetésével, a Pétervárad erőd „meghódításával” kezdte az újvidéki városnézést, ahol a szerencsésebbek akár Orbán Viktor magyar miniszterelnökkel is találkozhattak (a magyar kormányfő szombaton részt vett az Újvidéki Nemzetközi Mezőgazdasági Kiállítás megnyitóján).

A városnézés a Duna bal partján, az újvidéki Óvárosban folytatódott, ahol rengeteg a látnivaló, a Mária neve karcsú neogótikus templomtól és a Városházától kezdve az ortodox érseki palotáig. A sétálóutcákban egymást érik a hangulatos teraszok – mindenhol telt ház van – de izgalmas kalandot ígérnek a régi bérházak udvarai is, ahol kézműves műhelyek és egyedi darabokat árusító butikok tömkelege várja a turistákat. A XIX. század végén, a XX. század elején épült bérpaloták többsége szépen felújítva

vonja magára a turisták tekintetét. A városnézés fáradalmait a Duna-parkban pihenheti ki az idelátogató, ahol mindenfelé látni a fűvön piknikező családokat, gyerekeiket vagy kutyáikat sétáltató újvidékieket. Újvidék valóban Kulturális Fővároshoz méltó fogadtatásban részesíti a vendégeket, és bár múzeumlátogatásra, kulturális rendezvényekre egy néhány órás látogatás során nem jutott idő, a Duna-parti város épített öröksége, természeti látványosságai mély benyomást gyakorolnak a látogatóra.

Pataki Zoltán

Túra, túra, túra!

Nagy csapattal Gyulán és új zászlónk avatása a Sopot vízesésnél

Jelenlétünk az EKE idei vándortáborában, illetve BKE tagok az Apahavason

Nárciszrét a Ruszka havas tövében

A vadon élő nárciszok törékeny szépsége ámulatba ejti az embereket, főleg, ha gyönyörű természeti környezetben, hegygerinceken vagy hegyi réteken pillantjuk meg őket. A nárciszfesztiválok hagyománya sok alpesi régióban él és talán ennek az ősi misztériummal vegyes csodálatnak adózik. A nárciszrétek régebben valószínűleg sokkal elterjedtebbek voltak, mint napjainkban. Megfogyatkozásuk az élőhelyek átalakításával függhet össze, a lecsapolásokkal és az intenzívebb állattartással. Az egész Európában **veszélyeztetett, védett csillagos nárcisz** élőhelyeit több megyében természetvédelmi területté nyilvánították. Romániában még sok szép nárciszmező létezik, ahol virágzásakor gyönyörű látványt nyújt a táj.

Temes megye egyetlen nárciszrezervátummal büszkélkedhet, amely a Ruszka havasok lábánál terül el, Facsád (Făget) város közelében, Bătești falu határában. Az interneten a megye védett területeinek a listáján is megtaláljuk, ezen a néven. Nárciszrétünk legnagyobb érdekessége, hogy csupán 120 méteres tengerszint feletti magasságon található, viszont olyan növények fordulnak elő benne, amelyek sokkal magasabban levő élőhelyeket, hegyi réteket kedvelnek, például a nyírfa, hegyi pacsirtafű vagy a hely sztárja, a csillagos nárcisz. A 20 hektárnál is nagyobb kiterjedésű **kiszáradó láprét botanikai rezervátum**, amelyet főleg a csillagos nárcisz védelmére hoztak létre.

A **csillagos nárcisz** (*Narcissus stellaris*) lápréteken és hegyi kaszálóréteken élő növény. **Jégkori maradványfaj**, amely a jégkorszak után hűvösebb klímájú helyeken lelt menedékre. A **vadon élő nárcisz** hasonlít a kertekben termesztett illatos **fehér nárciszra** (*Narcissus poeticus*), azonban a levelei rövidebbek és kevésbé szélesek, virágának lepellevelei keskenyebbek, nem fedik át egymást, mint a fehér nárcisznál. Április-májusban virágzik, valamivel később, mint a fehér nárcisz.

Ha május elején látogatunk el a láprétre, számos más növényritkaságban is gyönyörködhetünk, például a szibériai nőszirmomban vagy különböző vadon élő orchideafajokban.

A **szibériai nőszirm** (*Iris sibirica*) mocsárréteken élő, nedvesség- és napsütéskedvelő **védett növény**. Egyik Temes megyei ismert élőhelye a Facsád melletti nárciszrezervátum. 2011-ben kerestük fel először ezt a láprétet, akkor a szibériai nőszirm egy nagyon szép állományával talákoztunk itt, a következő években sajnos egyre kevesebb példány virágzott.

Szibériai nőszirmom és egy vadon élő orchideafaj

A Ruzska hegység tövében szerényen megbújó, botanikai ritkaságokat is rejtő rét sajnos évről-évre lepusztultabb állapotban van: kiszáradva, leégetve és egyre nagyobb birkanyájak kíméletlen pusztításának kitéve.... Csak reménykedni tudok, hogy egy-egy tő csillagos nárcisz, írisz vagy orchidea túléli az abúzust.

Fotók és szöveg:

Tóth Kinga

Zold körút

Már akkor is kedves túracélpontunk volt a Ruszkahavasnak, a Zoldiána és és a Galadna patakok közé eső vonulata, amikor a Bartók Béla Líceum tábora (É45 45.270, K22 15.145) még nem került felújításra. Kellemes, egynapos túrák lehetőségével vívta ki magának a kedvenc státuszt ez a térség. Nem véletlen tehát, hogy alaposan feltérképeztük magunk és mások hasznára ezt a terepet. Segítségünkre volt a számos GPS készülékekre szer-

kesztett térképészeti módszer. Közülük a Garmin program lehetőségeit kihasználó, OpenHiking weboldal, melynek magyar nyelvű térképgyűjteményét az Erdélyi Kárpát Egyesület szerverén tárolják.

(www.openhiking.eu/hu/)

Mindannyi lehetőség közül, most az általunk legtöbbször bejárt, – évszakonként, sőt azon túl is – állandóan változó, kellemes meglepetéseket nyújtó útvonalat szeretném vázolni. Kiindulópontunk, vagy a már említett iskolai tábor, illetve a falu felső végén – három-négy kiskocsit eltűrő – az út mellett kiszélesedő térség. (É45 45.260, K22 15.528)

Gyalog indulunk.

Iskola-tábor az udvar fölötti magaslatról nézve és parkoló lehetőség a falu végén

Turista jelzésekkel nem fogunk találkozni – hacsak nem valami tervszerűtlen, megtévesztő maszatolással – ezért ajánlatos a környéket ismerő túravezetővel elindulni, vagy GPS-es készülékünkre hagyatkozni. Ez utóbbi használatához szívesen bocsájtjuk a kirándulásra vállalkozók rendelkezésére az ide vonatkozó nyomvonalakat (track-eket).

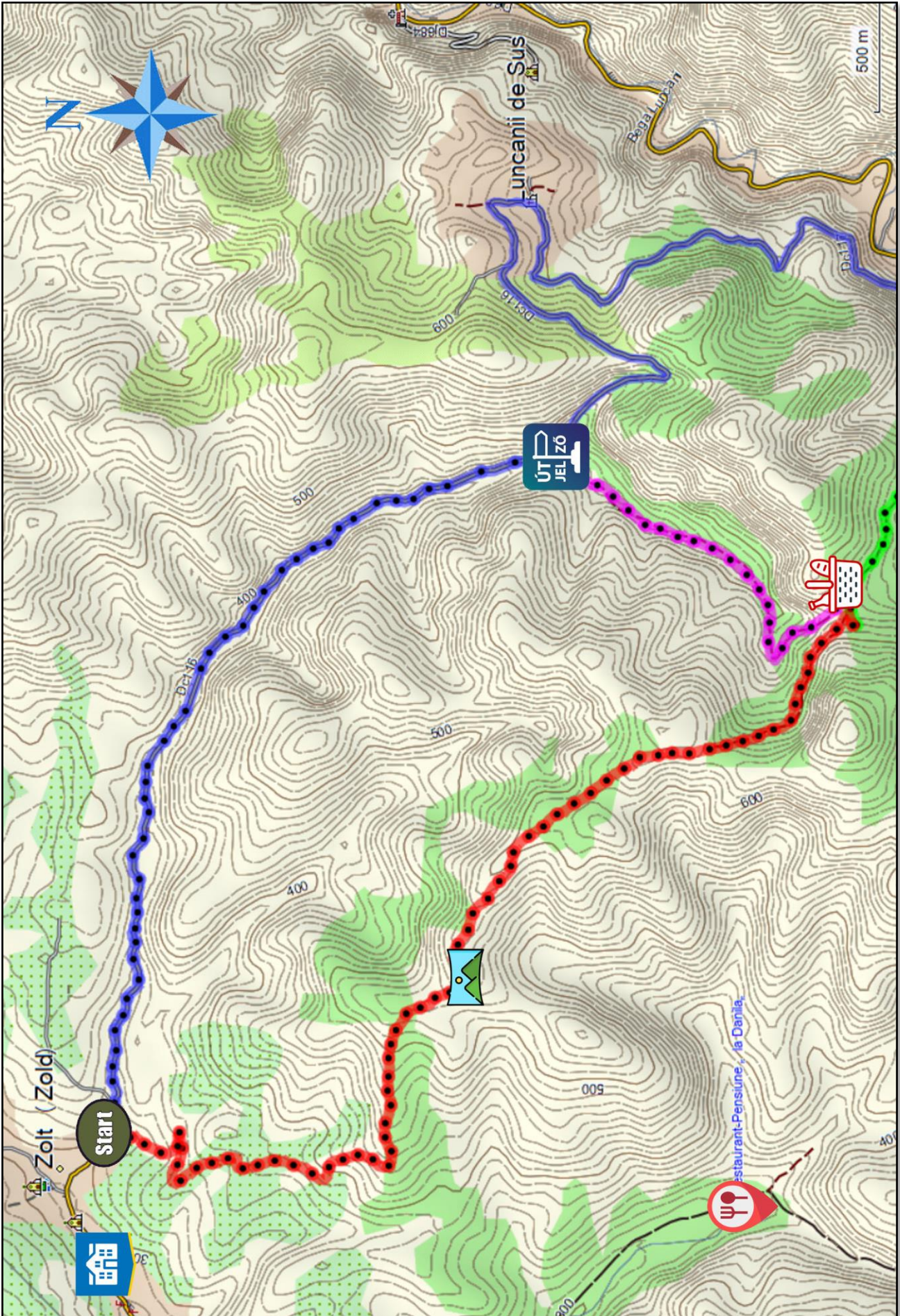
Ott, ahol a Zoldiána egy kis patak vízével gazdagodik bal felől, ott lépünk át a bokáig sem érő csordogáláson és indulunk felfelé egy szekérúton (**piros nyomvonal**). Úgy 300 méter megtétele után, mintha megunnánk a balra kanyarodást, letérünk jobbra és kaptatóra fogjuk lépteinket. Hamarosan ismét balra térünk és kijutunk egy igen szép kilátást nyújtó kaszálóra. Ide látszanak Galadna falu házai és egy kissé távolabb – jó látási viszonyok között – a szurdoki tó felülete is meg-megcsillan. A látványért van, aki csak idáig kirándul – mi tovább megyünk ...

A kellemes sétálás szakasz után ismét konok kaptató következik, ám ennek végén már kijutunk a gerincre melyen végighaladni, tulajdonképpen úticélunk. Ahol ritkul az erdő, rálátunk a Galadna patak

völgyére és ha figyelmesek vagyunk még az odatelepített érdekes panziót (La Dănilă) is észlelhetjük. (É45 43.878, K22 15.302)

Jól kitaposott utunk ugyan, továbbra is fölfelé visz, az élmények hatása alatt nem is érezzük, sem az emelkedő terhét, sem a távolságot. Pedig a térség legmagasabb csúcsa (722 méter) előtt ajánlatos egy kissé jobban figyelni. Tudni kell, hogy a gerincút, melyen idáig jöttünk a Ruszkahavas központi magaslatára vezet – jó néhány óra gyaloglás után – ott is a Pádes (régebbi nevén Bágyses) csúcsig (1374 méter).

Mi inkább letérünk (É45 43.957, K22 16.757) és bal oldal felé kerülünk, egy gondozott gyümölcsösön át ereszkedünk kijelölt piknikező helyünk felé. A kies katlant lezáró sötét erdőzugból kilépve, elénk is tárul a hegység legmagasbb vonulata: hosszan, sötéten, ahogyan a távolságg azzá teszi, szinte elérhetetlenül. Utakat is látunk. Az egyik – nemrég gyalult makadámút – Bégalankásra ereszkedik (**zöld nyomvonal**) és egy másik melyen majd mi indulunk el.

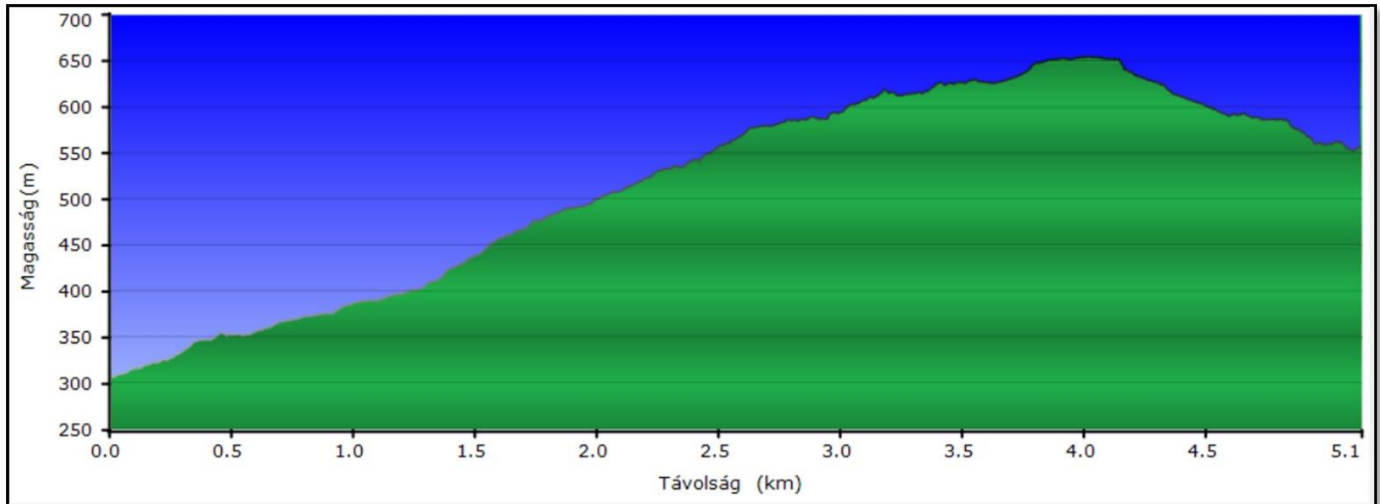

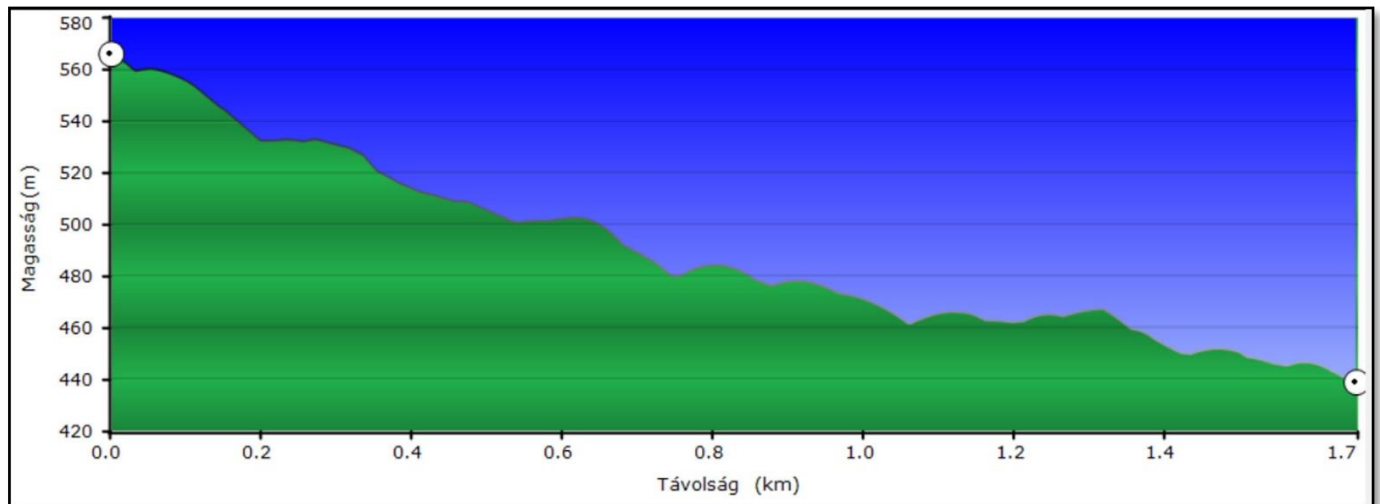
Az élénk táruól panoráma, illetve szalonasütés a piknikező helyen

Kipihenjük ide vezető útunk fáradalmait. Volt egy négy kilométeres kapaszkodó, 350 méter szintkülönbséggel, majd egy kis lejtmenet. Megérdemeljük a heverészt – amennyiben az időjárás kegyes

hozzánk – és egy jóleső szalonasütés szintén belefér a programunkba. Nem kell sietnünk, az egész napos túra része a kellemes időtöltés, de legalább két órával sötétedés előtt kell indulni visszafelé.

Piros nyomvonalunk útprofilja

Bíborszínű nyomvonalunk útprofilja

Nyilván, nem szívesen hagyjuk el piknikező helyünket (É45 43.644, K22 17.211), de a túrázás törvénye, hogy vissza is kell térni. Ezért indulunk el lefelé egy földes úton (**bíborszínű nyomvonal**) és ereszkedünk lefelé egy vadságában szép katlanon keresztül. Majd két kilométer után már alig érzékelhetővé szelődül a lejtmenet, hogy csak a hűvös, erdős szakaszon állandó jelleggel megmaradó sártócsákat kell kerülgetnünk. Amikor innen is kiérünk, aszfaltos út kerül szemünk elé, lábunk alá: civilizáció ...

Nem is olyan régen, még tisztességes makadámút volt ez és bizonyosan nem a természetjárók kedvébe akartak járni, amikor úgymond, korszerűsítették. A kanyart jelző tábla csak arra figyelmeztet, hogy vigyázni kell, azt már nem, hogy merre vezet. Nekünk viszont tudnunk kell, hogy most nem fölfelé

a hegynek, Felsőlankáson keresztül Bégalankásra igyekszünk. Innen (É45 44.289, K22 17.680) mi most túránk utolsó szakaszát kezdjük el (**kék nyomvonal**) a cipőkoptató flaszter burkolaton.

Körülbelül négy kilométernyi aszfaltkoptatás vár ránk, amíg visszaérünk a hátrahagyott kiskocsikhoz. Lehet csevegni, még néhány fotót készíteni, ami főleg ősszel bizonyulhat sikeresnek a lombhullató erdőben. Láthatjuk, hogy lassan idáig is leérnek az erdőpusztító fakitermelések és hirtelen megértjük, miért is kellett „feljavítani” a Zoldiána patak medrét követő utat ... Ne hagyjuk magunkat felbosszantani, hiszen egy sikeres túra van mögöttünk.

illés

Túra, túra, túra!

Zászlós túra a Bégalankásról induló Transzlunkány úton, illetve a Solymosi vár előterében

Az Erdélyországot bejáró nagycsapat

Útjelző – A Bánsági Kárpát Egyesület ismertetője

* Szerkeszti: **Illés Mihály** *

www.ekeban.ro e - mail: kapcsolat@ekeban.ro